

- удосконалення оподаткування підприємств АПК;
- формування державного замовлення на сільськогосподарську продукцію;
- створення ефективної інфраструктури.

Бібліографічні посилання:

1. Закон України «Про запобігання корупції». URL: <http://rsu.gov.ua/en/events/zakon-ukraini-pro-zapobiganna-korupcii>.
2. Корупція в розподілі агродотацій: де вона насправді ховається. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/korruptsiya-raspredelenii-agrodotatsiy-samom-1544708087.html>.
3. Відповідальність за корупційні правопорушення. URL: http://loga.gov.ua/oda/about/aparat/counteraction-corruption/publication/vidpovidalnist_za_korupciyni_pravoporushennya

НЕДРЯ

Кирило Михайлович

завідувач кафедри

гуманітарних дисциплін

та психології поліцейської діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат історичних наук

**ЗЕМЕЛЬНА ДІЛЯНКА ДЛЯ УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ:
ПРАВО, ГАРАНТОВАНЕ ДЕРЖАВОЮ ЧИ ПРИВІЛЕЙ?**

В умовах збройного протистояння на сході України, яке стало наслідком порушення територіальної цілісності та суверенітету України, а також тимчасової окупації Автономної республіки Крим і появи окремих непідконтрольних районів Донецької та Луганської областей, було оголошено спочатку проведення Антитерористичної операції на території двох вищезазначених областей, а з 30 квітня 2018 р. змінено її правовий режим на Операцію об'єднаних сил. Головною особливістю її проведення стало залучення Збройних сил України та інших воєнізованих формувань сектору безпеки, а також юридичне визнання участі в ній, як факту участі у бойових діях, що автоматично гарантувало отримання учасниками правового статусу ветеранів війни та всіх належних згідно чинного законодавства соціальних гарантій від держави. Однією з ключових і найбільш привабливих стала можливість першочергового отримання земельної ділянки в гарантованих законодавством межах. Це право навіть увійшло у своєрідний фольклор пропаганди, яка досить довго використовувала тезу про «карателів на Донбасі», які прийшли за

«шматком землі і двома рабами з числа місцевих мешканців», що гарантовано «київською хунтою».

Однак, відкинувши в бік гумористичну складову, можемо відмітити, що проблема реалізації цього права залишається до сих пір остаточно не врегульованою. Чим це пояснюється? Слід зазначити, що державні соціальні гарантії для ветеранів війни-учасників бойових дій (надалі - УБД), досить часто сприймаються тими ж таки УБД, як своєрідна компенсація (до того ж у грошовій формі) за безпосередню участь у захисті Батьківщини. Безумовно, що інші гарантії теж мають певний еквівалент, але лише ті, які взагалі є реальними і дієвими. Саме земля цілком логічно розглядається, як реальна можливість отримання прибутку (від реалізації, аренди, ведення самостійного господарювання). Станом на 31 жовтня 2019 р., Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, звітує про отримання УБД та членами їхніх родин в межах України 223 199 ділянок загальною площею 308 428 га [1]. І це при тому, що станом на 22 грудня 2014 р., аналогічний показник дорівнював 8 325 ділянкам площею трохи більше 4 тис. га.

Як видно з статистичних даних за 5 років, є позитивне зростання отриманих у власність земельних ділянок. Але якщо навести ще одну цифру зі звіту Державної служби, ситуація не буде виглядати так оптимістично. Так, кількість заяв на отримання земельної ділянки станом на теж таки 31 жовтня, наближалася до 331 тис [1].

Конституція України, а саме стаття 14, проголошує і гарантує право (власності) на землю громадянам України [2]. Підтверджується воно і діючим Земельним кодексом України [3]. Фактично, ця норма стає соціальною гарантією для УБД завдяки Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», який гарантує першочергове право набуття права власності (фактично створюючи міф для УБД) [4]. Але, окрім законодавчої фіксації такого права, норма закону абсолютно не передбачає певний правовий порядок, що фактично зводить цю «першочерговість» до пріоритетності УБД перед не учасником у випадку подання документів на отримання однієї і тої ж земельної ділянки.

Частина 4 ст. 116 ЗК України передбачає, що передача земельних ділянок безоплатно у власність громадян у межах норм, визначених Кодексом, провадиться один раз по кожному виду користування [2; ст. 7]. Таким чином, за умови наявності не реалізованого дотепер права на безоплатну приватизацію земельних ділянок УБД (члени його сім'ї) мають можливість здійснити це у встановленому законом порядку. Для цього заявнику необхідно звернутися до відповідної сільської (селищної), міської ради у випадку розташування бажаної земельної ділянки для індивідуального житлового будівництва, садівництва в межах населених пунктів. Якщо ж земельна ділянка сільськогосподарського призначення (землі житлової забудови апріорі розташовані в межах населених пунктів) знаходиться за межами населених пунктів, слід звертатися до територіальних органів Держслужби України з питань геодезії,

картографії та кадастру. Варто зауважити, що чинним законодавством України не встановлено «територіальних» обмежень щодо реалізації громадянами свого права на безоплатну приватизацію земельних ділянок, тобто відсутні норми, у відповідності з якими такі особи мають право реалізувати правомочність на безоплатну приватизацію лише в межах визначеної адміністративно-територіальної одиниці (це ще один міф).

Вищезазначені «міфи», а також цілком конкретні проблеми законодавчого регулювання і створюють корупційні ризики. Так, першою проблемою, з якою стикаються УБД, є відсутність затверджених містобудівних планів та відсутність єдиного реєстру землі. Закон передбачає, що саме УБД особисто займається пошуком бажаної земельної ділянки, а відсутність реєстру, фактично унеможлиблює це, скеровуючи УБД до владних органів, або комерційних структур, які, відповідно, виступають учасниками схеми. Тим самим, можуть створюватися штучні перепони на шляху реалізації права УБД, або зростання вартості послуг, а отже і реалізації права. Наступною проблемою є обмеженість земельного ресурсу в межах територіальної одиниці. Зрозуміло, що держава не може забезпечити реалізацію права кожного учасника бойових дій на отримання земельної ділянки наприклад в межах міста Києва, або, наприклад, «поблизу води чи лісу» (де все ті ж таки 10 соток мають зовсім іншу вартість). Як зазначають А. Мірошніченко, А. Мартин та А. Ріпенко: «Приватизація може бути заблокована органами державної влади та місцевого самоврядування на будь-якому етапі, і заявник практично позбавлений ефективних засобів захисту свого права на приватизацію земельної ділянки, проголошеного законом. Через численність стадій процедури та закритість процесу будь-яке оскарження дій чи бездіяльності лише призведе до подальшого затягування та ускладнення процедури» [5; ст. 23]. А отже, отримання бажаної ділянки теж може бути предметом корупційного діяння. При цьому, слід зазначити, що судовий захист права на земельну ділянку з боку УБД є досить ефективним лише за умови, коли наявна бездіяльність з боку державних органів, проте, суди не мають змоги подолати ряд колізій наявних при поєднанні містобудівного та земельного законодавства.

Отже, на сьогодні, держава гарантуючи не може реалізувати кожному УБД право на отримання земельної ділянки. Проблеми реалізації УБД свого першочергового права на отримання земельної ділянки лежить в площині відсутності загальної земельної реформи та в наукових і практичних проблемах земельного права. Вартісна і довготривала процедура оформлення документів, відсутність реального обліку усіх ділянок та відсутність будь-якої альтернативи щодо їх отримання, фактично, заводить проблему учасників бойових дій із землею у глухий кут. У існуючому вигляді право на безоплатну приватизацію не є суб'єктивним правом громадянина України у дійсному розумінні цього терміну, оскільки не забезпечене ні правовими механізмами примусової реалізації, ні навіть достатньою кількістю земель, що можуть бути перерозподілені між бажаними (за винятком ситуації із приватизацією

земель, вже наданих у користування). На практиці, це право має декларативний характер, тим самим маючи у собі цілком реальні корупційні ризики, а тому, на наш погляд, більш доцільною є відмова від механізму безоплатного отримання земельних ділянок у існуючому вигляді та перехід на монетизацію відповідно до ринкової вартості земель, чим, фактично, ліквідуються вищезазначені ризики.

Бібліографічні посилання:

1. Інформація про надання головними управліннями Держгеокадастру в областях учасникам бойових дій у власність земельних ділянок із земель сільськогосподарського призначення. URL: <https://land.gov.ua/info/pokrokovska-skema-dii-dlia-dopomohy-uchasnykam-ato-v-otrymanni-zemelnykh-dilianok/> (Дата звернення: 09.11.2019 р.)
2. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 №2456-VI. // Відомості Верховної Ради України, 2002 рік, №3-4, ст.27
4. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.93 р. № 3551-XII. Дата оновлення: 25.09.19 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (Дата звернення: 09.11.2019 р.)
5. Д-р Андрій Мартин, Сергій Біленко, Андрій Кошиль / Рекомендації щодо підвищення транспарентності та протидії корупції у галузі земельних відносин в Україні. URL: <https://www.ucci.org.ua/uploads/files/58fdf18fa7497.pdf> (Дата звернення: 08.11.2019 р.)